

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและเขตจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2559 จำนวน 721 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 46 คน และครูผู้สอน จำนวน 675 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด ทั้งหมดจำนวน 46 คน ประกอบด้วย ในจังหวัดระยอง จำนวน 21 คน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 14 คน และจังหวัดตราด จำนวน 11 คน

2.2 ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional Stratified Random Sampling) หาสัดส่วนขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามเขตจังหวัดของสถานศึกษา จำนวน 248 คน ประกอบด้วย ในจังหวัดระยอง จำนวน 125 คน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 74 คน และจังหวัดตราด จำนวน 49 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและเขตจังหวัด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความสามารถ และ 3) ด้านทักษะทางสังคม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) โดยให้คะแนนแต่ละข้อ เบสท์และคาน (Best and Khan. 1993 : 247)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยส่งสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและเขตจังหวัดของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. การวิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมและรายด้าน ใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

4. วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เปรียบเทียบตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test)

5. วิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เปรียบเทียบตามเขตจังหวัด โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ่ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย ร้อยละ 60.20 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก ร้อยละ 39.80 เขตจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดระยอง ร้อยละ 49.70 จังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 29.90 และจังหวัดตราด ร้อยละ 20.40

2. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะทางสังคม และด้านความสามารถ

3. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความสามารถและด้านทักษะทางสังคม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามเขตจังหวัด โดยรวมและด้านความสามารถ ด้านทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องสอบคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการบรรจุแต่งตั้งตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีทักษะการบริหารสถานศึกษา มีทักษะทางสังคมและทักษะการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะทางสังคม และด้านความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำของสต็อกคิลล์ (Stogdill, 1989 : 196) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในรูปของการจัดการ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถ และด้านทักษะทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำ ตามที่ ชีระ รุญเจริญ (2550 : 142) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำ จึงจะสามารถบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ การจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน โดยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจและปฏิบัติภารกิจจนประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าเผชิญกับเหตุการณ์ มีความสามารถในการใช้คุณลักษณะภาวะผู้นำเพื่อการบริหารสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันกับทุกคน ใช้ศิลป์และกระบวนการของอิทธิพลต่อบุคคลหรือทีมงานสามารถทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธา มีความเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสามารถสร้างสภาวะแวดล้อม สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ วงศ์คุณ (2555 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของทองสุข สะอาดปู้ (2556 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความสามารถ และทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษามีบริบทที่แตกต่างกันตามลักษณะการบริหารงาน ผู้ที่มีประสบการณ์มากในการปฏิบัติงานจะมีประสบการณ์ด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำมีโอกาสฝึกปฏิบัติมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคลิกภาพ จึงทำให้ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร ไชยมาตย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามเขตจังหวัด โดยรวมและด้านความสามารถ ด้านทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดตราดมีจำนวนสถานศึกษาน้อย การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้คุณลักษณะภาวะผู้นำเพื่อการบริหารสถานศึกษาอย่างเหมาะสม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธา มีความเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานมากกว่าจังหวัดระยองและจันทบุรีที่มีจำนวนสถานศึกษามาก ส่งผลให้ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเขตจังหวัดแตกต่างกัน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา(2552 : 2) ได้ให้นโยบายการบริหารงานตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ.2552 แบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และฝ่ายวิชาการ โดยมีผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ ทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาฝึกอบรมและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องตามนโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ยังไม่พบบางงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรที่จำแนกตามเขตจังหวัด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของชลชน วรรณศรีพงษ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำผู้บริหารอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านบุคลิกภาพ ให้มีความเป็นมิตรกับทุกคน มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงานทุกคนในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และมีความตื่นตัวรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์
2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านความสามารถ ให้มีความรู้ ความสามารถในการเป็นนักวิจัยและพัฒนา เพื่อมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีความฉลาดรอบรู้และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและมีความสามารถในการจัดบุคลากรได้เหมาะสมกับงาน ตามความรู้ความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชา
3. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านทักษะทางสังคม โดยเปิดโอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมอย่างกระตือรือร้น และเป็นผู้ที่ชอบติดต่อพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ควรศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา